Dubbii Iimaana Diigu-Kutaa 9.1

Description

Kitaabban Buufaman ilaalchisee

1-Kutaa darbe keessatti Nabiyyootatti amanuu keessatti dubbii iimaana diigu ilaalle jirra. Kutaa kana keessatti immoo Kitaabban Rabbii oltaâ€™aa irraa buufaman keessatti dubbii iimaana diigu ilaalla. Akkuma beekkamu kitaabban Rabbiin irraa ergamtoota Isaa irratti buâ€™anitti amanuun arkaana iimaana keessa tokkoodha. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

قُولُوٓاْ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيۡنَا وَمَآ أُنزِلَ إِلَىٰٓ إِبۡرَٰهِـۧمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ
وَإِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَ وَٱلۡأَسۡبَاطِ وَمَآ أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَآ أُوتِيَ
ٱلنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمۡ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّنۡهُمۡ وَنَحۡنُ لَهُۥ مُسۡلِمُونَ ١٣٦

â€œ**Jedhaa â€œNuti Rabbitti amannee jirra; waan gara keenyaatti buufame, waan gara Ibraahim, Ismaaâ€™il, Isâ€™haaq, Yaâ€™aquubi fi Asbaaxatti buufames [amanne jirra]. Wanta Muusaa fi Iisaaf kenname fi Gooftaa isaanii irraa wanta Nabiyyootaaf kennamettis [amannee jira]. Isaan irraa tokko fi kan biraa jiddu garagara hin goonu. Nutis warra Isaaf bitameedha (Muslimoota).**â€•
Suuratu Al-Baqarah 2:136
Asbaaxa jechuun sanyii ilmaan Yaâ€™aquub kudha lamaan

Ammas ni jedha:

ا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ
تَٰبِ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ مِن قَبۡلُۚ وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ
ٱلۡأٓخِرِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا ١٣٦

â€œYaa warra amantan! Rabbitti, Ergamaa Isaatti, kitaaba Ergamaa Isaa irratti buusettii fi kitaaba san dura buusetti amanaa. Namni Rabbitti, Malaaykota Isaatti, Kitaabban Isaatti,

Ergamtoota Isaatti fi Guyyaa Aakhiraatti kafare, dhugumatti jallinna fagoo jallatee jira.â€•
Suuratu An-Nisaa 4:136

Gama muâ€™minaatin dirqamni kitaabban kanniinitti amanuu dhimma ifaa ragaa hin barbaachisneedha. Kitaabbanitti amanuu jechuun kitaabban buufaman kunniin hundi Rabbiin irraa Ergamtoota Isaa irratti akka buâ€™anii fi isaan (kitaabban kunniin) jecha Rabbii oltaâ€™aa akka taâ€™an dhugoomsudha. Murtiiwwan kitaabban kanniin keessa jiranitti amanuun ummata kitaabban kunniin irratti buâ€™an irratti dirqama. Akkasumas, isaaniif masakamuu fi wanta isaan keessa jiruun murteessun dirqama.

Kitaabban Rabbii oltaâ€™aatti amanuun haala wali galaatin kan taâ€™e haala wali galaatin amanuu, wanta balâ€™innaan taâ€™e immoo balâ€™innaan amanuun barbaachisadha. Wanta balâ€™innaan itti amanu qaban keessaa tokko: Qurâ€™aana dhugoomsuun, hordofuu fi isaaf dhugaa taâ€™uun Qurâ€™aanatti amanuudha. Qurâ€™aanaaf dhugaa taâ€™uu ilaalchise akkuma Ergamaan Rabbii (sallallahu aleyh wassallam) jedhaniidha: **â€œAmantiin dhugaa taâ€™uudha**â€• (siâ€™a sadii). Ni jenne, â€œYaa Ergamaa Rabbii! Eenyuf?â€• Innis ni jedhe, â€œRabbiif, Kitaaba Isaatiif, Ergamaa Isaatiif, hoggantoota Muslimootaa fi wali gala isaanitiif.â€• (Sahiih Muslim 55, Sunan an-nasaaâ€™i 4198)

An-Nawawin hiika Kitaaba Isaatiif dhugaa taâ€™uu ilaalchise yommuu ibsu akkana jedha: â€œKitaaba Isaatiif dhugaa taâ€™uun immoo Qurâ€™aanni kalaama (jecha) Rabbii oltaâ€™aa fi Isarraa akka buufame, dubbii uumamtoota irraa homtu isa akka hin fakkaannee fi uumamtoota irraa eenyullee wanta isa fakkaatu fiduu akka hin dandeenye amanuudha. Ergasi isa ol guddisuu fi dubbisa sirrii isaaf maluu dubbisuu, bareechisuu, yeroo dubbisan tasgabbaaâ€™udha. Akkasumas, dubbisa keessatti qubeewwan sirnaan gadi dhaabu. Warroota hiika jallisanii fi maqaa xureessan irraa isa eegu, wanta isa keessa jiru dhugoomsu, murtiwwan isaa waliin dhaabbachuu, beekumsaa fi fakkeenyota isaa hubachuu, gorsoota isaa irraa barnoota fudhachuu, ajaaâ€™iba isaatti xinxallu, hiika isaa ifa taâ€™etti hojjachuu, kan ifa hin taanef immoo harka kennu, walii gala isaatii fi murtaaâ€™a isaa qorachuu, beekumsa isaa babalâ€™isuudha.â€• (Sharih sahiih Muslim 2/38)

2-Dubbiin kitaabbanitti amanuu diigan bifa baayâ€™ee fi fakkeenyaa baayâ€™ee lakkaawun ulfaatu qabu. Isaan keessaa: Kitaabban kanniin ykn muraasa isaanii kijibsiisuu fi mormuu. Yookiin arrabsuu fi maqaa xureessu ykn itti qoosu fi gadi xiqqeessu. Yookiin kijibaan uumaman jechuun odeessuâ€¦

Amma dubbiin keenya wantoota iimaana diigan kanniin keessaa fakkeenya tokko irratti kan gabaabbate taâ€™a. Innis kitaabban buufaman mormuu fi itti qoosudha. Hiikni â€œmormuuâ€• waakkachuu fi amanuu diduudha. Itti qoosu jechuun immoo itti baacuu fi gadi xiqqeessudha.

Akkaata Kitaabban Rabbii oltaâ€™aa irraa buâ€™an mormuun ykn itti qoosun kufrii itti taâ€™uu

Akkaatan kitaabban Rabbii oltaâ€™aa irraa buufaman mormuun ykn isaanitti qoosun kufrii fi wantoota iimaana diigan keessaa itti taâ€™u karaa baayâ€™een ilaallamuun ni dandaâ€™ama. Isaan keessaa:

(A)-Dhugumatti mormuun ykn itti qoosun kuni Qurâ€™aana kijibsiisuudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa aayaata (keeyyattoota fi ragaalee) isaa mirkaneessuu fi dhugoomsu, tapha akka hin godhanne waan ajajee jiruuf. Ammas, akkuma azaaba salphisaan itti zaate, Rabbiin subhaanahu nama aayaata Isaa

kijibsiisee kufrii irratti murteesse jira. Nama aayaata Rabbii kijibsiisee caalaa namni zaalimni akka hin jirree, balballi samii akka isaaniif hin banamnee fi Jannata gonkumaa hin seenne ni beeksise.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِنَا سَوۡفَ نُصۡلِيهِمۡ نَارٗا كُلَّمَا نَضِجَتۡ جُلُودُهُم
بَدَّلۡنَٰهُمۡ جُلُودًا غَيۡرَهَا لِيَذُوقُواْ ٱلۡعَذَابَۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمٗا ٥٦﴾

â€œ**Dhugumatti, warroonni aayaata Keenyatti kafaran, gara fuunduratti ibidda isaan seensifna. Dhawaatuma gogaan isaanii gubatuun, akka adabbii dhandhamaniif gogaa biraa isaaniif jijjirra. Dhugumatti, Rabbiin Injifataa, Ogeessa taâ€™eera.â€•** Suuratu An-Nisaa 4:56

Dhugumatti namoonni keeyyattoota Kitaaba Rabbiin buusee, ragaalee fi mallattoolee Isaatti amanuu didanii fi morman, ibidda hooâ€™insa isaa baadhatan isaan seensifna. Akkuma gogaan isaanii gubatuun, adabbiin isaanii akka itti fufuuf gogaa biraa isaaniif jijjira. (Tafsiiru Muyassar-87-**Ø§Ù„ØªÙ•Ø³ÙŠØ± Ø§Ù„Ù ÙŠØ³Ø±**)

Madda:
â€œ**Nawaaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayah**â€• fuula 198-200 Abdulaziz bin Muhammad

Date Created
May 29, 2020
Author
admin